

ივერიი

გაზეთი ღირს			
თვე	ან. ა.	თვე	ან. ა.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთა შურა

გაზეთის დასაცავად და კრძალ განცხადებათა დასაცავად უნდა მიჰქონდეს: თუთიან რედაქციის ფურცლის ქვეა, სასტამბოს სახელი, № 5, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განცხადების სახელად-ზნაურა ბანკის სახელგამო-სახელის ქვეაზედ.

დასი განცხადების: ჩვეულებრივი სტრუქტურა კაპიტალი.

1877—1888 **საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი** 1877—1888

“ივერიი”

გამთავრებულია 1889 წელსაც იმავე პირობებით, როგორც აქამდე.

მისაც ჰსურს დაიკავიოს გაზეთი ამ 1889 წლისათვის, მ ი ჰ მ ა რ თ ი ს :

ბმულისში: ა) თითონ რედაქციას, ფრეილინის ქუჩა, სახლი ბასტამონისა, № 5; ბ) წერა-კითხვის საზოგადოების კანცელარიას (სახლის ქუჩა, თავად-ზნაურთა საადგილო-მამულა ბანკის ქარავლისი ვალერიაში).

მუთისში: ვარლამ ქილაძის წიგნის მალაზიას.

ხმნში: ნესტორ წერეთლის წიგნის მალაზიას.

ბათუმში: მ. ნათაძის.

ტფილისის გარე მისიონერებთან დასაბრუნებლად გაზეთი შეადგენს ადრესით:

Въ Тифлиси. Въ редакцію газеты „ИВЕРІА“.

გაზეთის ფასი დასაქვადილია გაზეთის სათაურშივე, ხოლო სრული პირიპირი გაზეთის დასაცავის გამოცხადებაში უპასუხებლად გვერდზედ.

ქართული თებრტი
პარასკევი, 23 დეკემბერი
ბენეფიცი
დ. ანუარალია

ქართულ დრამატულ საზოგადოების დასის მიერ უპროდუცირებული იქნება:

I
მონასტრის სეკრეტის შორის

სეკრეტისა,
და ტერორისა,

ღრმა 5 მოქ. თავი. ა. ცაგარლისა
სხვათა შორის მონაწილეობას მიიღებენ
ქ-ნი ავლოვისა და გუბანო-ტატიშვილისა

II
ზ-ნი იონათაძე დაჯერებს ციტრუსად
სხვა-და-სხვა სპეის.

III
ლ ე კ ა რ ი

მოთამაშების: ქ-ნი ავლოვისა, გუბანო-ტატიშვილისა, სხვათა შორის, თამარისა, მელიქიანისა, ჩუგუნიძისა და სხვ.; ბ-ნი ყიფიანი, აჭურგელი, გამყრელიძე, გუბანო, ქ-ნი მამიაძე და სხვ.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.
დასაწყისი 7/1, საათზე

ტფილისი, 22 დეკემბერი

სახელმწიფო სათავად-ზნაურთა და საჯარო ბანკები დღეს არა, ხელო დაარსებულ იქნება ჩვენში. ამიტომაც მეტი არ იქნება ვაცოდინით ჩვენს მითხველს უმთავრესსა საფუძველი ამ ბანკებისა იმ მხრით თუ—რითი განსხვავებით ჩვენი სათავად-ზნაურთა ბანკებისაგან, რა უპირატესობა მიუძღვით და რა შედეგის იძლევიან. დავიწყეთ ჯერ სახელმწიფო სათავად-ზნაურთა ბანკივად.

ეს ბანკი დაარსებულია რუსეთში მართო სათავად-ზნაურთათვის და ჩვენშიც ასე იქნება. ამ ბანკივად თუ არ თავადსა და აზნაურს, სხვას არავის ექმნება ნება ფულის გატარისა სესხად. გიროვად მიიღება მართო საფულის მძლედი, ასე რომ ქალაქის მამულზედ თავადნი და აზნაურნი ამ ბანკივად ფულს ვერ იხსენებენ. ეს ერთი განსხვავება აქაურ საადგილო-მამულთა ბანკებისაგან, რომელნიც სესხს აძლევენ უკვლავს როგორც საფულის მამულზედ,

დაადგინა ამ საიდუმლოს ასასრულეზღად. ძველი მოძღვრება კიდევ ამბობდა, რომ ცოლ-ქორიანობა ჩვეულებრივი პირობაა, ხელ-შეკრულია ბაო. ორის მოძღვრების შეტყევის თან მოჰყვა საცოლ-ქორი წესისა და რიგის არე-დარევა. უწყობა და უფრთხილბა ძირს უთხრიად ოჯახს, აჩუყვდა და ასუსტებდა ამ სახელმწიფოს მკვიდრს ბურჯს. ამ გუარს ყოფნას და მდგომარეობას ბოლო უნდა მოჰქონებოდა. ეს მიზეზსავე ისევ ძველის წრამ იტყირათა: ძველმა განაწესა, რომ ყველა წამართლილ და ძველი საცოლ-ქორი ჩვეულება და წესი უნდა მოიპოვოს, განიდგინოს. სახელმძღვანელოდ მან მიიღო ბიზანტიის სჯული—მღებლობა და წინადათა კრებთა სწავლა-მოდღებრება. ამიტომაც ერთისა და მეორის გაგონება შედ-მოქმედება ასე ცხადად აწინეია ძველის საქორწინო განწყობის, ხოლო ბიზანტიის სჯული-მღებლობის და წინადათა კრებთა სწავლის შედ-მოქმედებამ თავი იმითი იჩინა, რომ ჩვენს ეკლესიამ მართო თითონ დღესაც კი ქორწინების საქმე და სერო დაწესებულების არა დაუთმო-რა და

ისევ ქალაქებისაზედ წოდების მიუტყვადეა.

თუ ვინცოდა ამ ბანკში დავიწყებული მამული სხვა გზით რითივე არა მემკვიდრეობით ვადავა იმ გაცვად, რომელიც თავად-ზნაურობას არ ეკუთვნის, იგი ახლად-შემქმნი მამულისა მოვალეხუთის წადის განმავლობაში გამოიხსნას მამული გირობისად მიუფლის ვალის გადახდით, თორემ მამული გაიყვება საჯაროდ, რათა ბანკმა თავისი ფული იიღოს. ეს მეორე განსხვავება ჩვენებურის ბანკებისაგან, რომელთაც წესად ეს არა აქვთ და ამ ბანკებში დაგირავებული მამული უნდადგინოს გამოდგინდეს უკვლავ წოდების გაცვად დაუბრუნებლად.

სესხად მიიღება 60% იქივად, რომელთაც დაფასებულ იქნება მამული ასე, რომ დაფასების მანეთზედ სამი აბაზი გამოდის. შეიძლება მეტიც მიიღეს, მაგალითობრ, დაფასების მანეთზედ სუბიტი მამული, შრომად მამინე, თუ ორი მესამედი წვერი ბანკის სახეში მიისი თანხმა იქნება და ფინანსთა მინისტრით დაამტკიცებს, ისიც მართო იმ განსაკუთრებულ შემთხვევაში, თუ სესხს იღებენ სხვა კერძო ბანკისა თუ გაცის ვალის გადასახდელად, როცა მამული გიროვად აქვთ და როცა 60% ანგარიშით ფული საგაბო არ არის კერძო ვალის მოსაშორებლად. ესეც მანამ განსხვავება აქაურ ბანკებისაგან, რომელიც დაფასების გვალობაზედ იძლევა სესხად მართო ნახევარს, ესე იგი, 50%-სა და ამაზედ მეტი ნება არ აქვს მიიღეს არავითარს შემთხვევაში. ეს სახელმწიფო ბანკისაგან თავად-ზნაურთა შედეგისა-

გარდა ამისა სრულიად განდგენა ჩვენის ოჯახივად მშველბლობის სასენებლობა, სასტიკად აუკრძალა მართო, მადღებლობის მშველბლობის შერთო, რადგანაც ქორწინება ეკლესიის საკუთრება შეიქმნა, *თეირივ ეკლესიისა და საკურთხეველისა შესახებ უნდად არ არის გვირგვინთა კურთხევისა პირველთა და მეორეთა ცოლ-ქორთა წინადათა საიდუმლოთა შორებდა უფსხს ხს დღეს, რომელსა იკურთხვენ უმკველოდ... *ნუცამ-ვეც მეორეთა ცოლ-ქორთა პირველი გვირგვინთა ეკურთხვიან... *... ახარ ესრედ მოქმედი ერის კსკოლ-ქორთა უზარებლობის თანამებ იყოს (მუხ. ე). ერთის სიტყვით, ცოლ-ქორთა საეკლესიო დაწესებულებად დაიქცა, საერო და სამიქალაქო ხასიათი მოესო.

მაგრამ რაც უნდა იყოს, ქორწინება ქვეყნითი საქმისა შეადგენს და საკუთ ცხოვრების სიტყვის უნდა მისდევდეს, ხოლო ამისთვის საქორთო ვიცით პირობა, ასეთი პირობა, მაგალითობრ, ჰასაქი, რომელიც დღევანდელი ჯვარის დასაწერად, წინადათა

თვის არის დადგენილი და მართლზედ შედეგისა ცოლად თუ ბევრად.

სახელმწიფო ბანკისაგან საფასურში არ ჩავარდება ფაბრიკები, ქარხნები და მანებები. ტუე-ქი შესაძლოა მიღებულ იქნას საფასურში მართო იმ შემთხვევაში, თუ ვინცოდა ტუე-ქი და შენის ზიდავა განსაზღვრული იქნება სატუეო სამეურნეო გეგმის (პლანის) ვალდებულებად და ტუის პარონი ხელ-წერებდა დადების არ გადუდგეს ამ გეგმის ბანკის დაუკითხვად. ეს მეორე განსხვავება აქაურ ბანკებისაგან, რომელთაც ნება აქვთ ტუე-ქი ფასად მიიღონ, მხოლოდ როგორც საძოვარი-ქი და არა როგორც ტუე, ესე იგი როგორც ხელ-წერისა და შენის ადგილი.

გირობისა ფურცელს სახელმწიფო ბანკისა თითონ იგი ბანკივად ანადგებს. შესაძლოა თითონ მსესხებულსვე ნელთ მიიღეს მისი გირობისა ფურცელი, მხოლოდ საფინანსო მინისტრის ნება-რთვით. ორსვედ შემთხვევაში ვალი იმ-დენად დაიწერება, რამდენიც გირობისა ფურცელივან დაინახევი. ეს მეტრე განსხვავება აქაურ ბანკებისაგან, რომელთაც ნება აქვთ გირობისა ფურცელნი აძლოთ მსესხებულსა ფინანსთა მინისტრის დაუკითხვად. ეს მსუხლი სახელმწიფო ბანკისა იმითაც არის შეტანილი წესებში, რომ ბიურის მეტრე-ნაწლებობაზედ არ იქონს დამოუკიდებელი მეტრე-ნაწლებობა გირანობის ფურცლის ფასისა და ამ ფასი მეტრე-ნაწლებობა თითონ სახელმწიფო ბანკის ხელთ იყოს. ამ გირანო წესი თავ-მდებია, რომ გირანობის ფურცლის ფასი ძლიერ არ

ცოლ-ქორთა ურთიერთი ხელ-შეკრულობა იყო და სხვა არაფერი, ჰასაქი ურთილებას არ აქვედნენ. ჰინარად, სხვა-და-სხვა მიზეზისა გამო, *ჩიელი ქალ-კრბათაც* აქორწინებდნენ. ძველის წრამ განდგენა ეს ჩვეულება და *ჩიელი ქალ-კრბათაც* მხოლოდ დაწინდის ნება მისცა და ისიც უკეთუ საქორთა რადმე იყოს მშობელთა მიმართ დღად. ასეც უნდა ყოფილიყო: ცოლ-ქორბის უმთავრესი საფრთხელების ყოლა და შეილები ხომ მართო ჰასაქი მოსული ყოფნებთ ხოლმე. იუსტინე მუქმე (1) დაწესა, რომ თორმეტის ცოლის ქალისა ჰასაქიანი და ქორწინების ნება მისა აქვთ. ძველის წერას მხოლოდ იგივე განიმორა და ახალი არა განაწესა-რა: *ქალი თორმეტისა წარსა უმკველის ნუბუცა შეყავილ არს ქორწინებთ მუდღეს-სად* (მუხ. ზ).

ძველის წესისა და ჩვეულების დეტრედა ძნელია. მართალია, სარწმუნოებისა და ეკლესიის დიდი გავლენა

დაიწვეს არას დროს, რადგანაც როცა უფსხობაა, მაშინ თითონ ბანკი იქონიებს ამ ფურცლებს და არ ვინც ბირჯზედ გასაზნავდა, ეს, რასაც ვიცვლი, მეუქმნი მართო სახელმწიფო ბანკს, რადგანაც ამისათვის აუბრებელი დონის-ძიება აქვს.

სახელმწიფო ბანკისაგან ადებულ სესხზედ მსესხებულნი იხდიან წევრე-წევრე 5%—ს თავისა და სარგებელში, თუ სესხი 48 წლის ვადისა და თუ 36 წლისა, იხდიან 6%—სა. ამას გარდა ერთ ხანად ერთმეცხთ კოდეც 1%—ს. ეს მემკვეთ განსხვავება აქაურ ბანკისაგან, რომელიც წვერე-წევრე ახდენინებს 8%—სა და გარდა ამისა ერთ ხანად 1%—სა. ეს დიდი შედეგისა თავად-ზნაურთათვის და არა მამულისათვის, თუ სახელმწიფო ბანკისაგან იფხად ადებულ ფული მამულის შემოსავლის მოსამატებლად არის ხმარებული, თუ აქვდად ადებულ ფული მამულის ამ მოქმედება და ამ გზით მამულების მოსავალმა არ წარმატა, ჩვენს თავად-ზნაურთაბა იმთხვედრე გუე-მდებდება სახელმწიფო ბანკის ვაძღვოდა, რამოდენადაც ჩვენის ბანკისა უმძის. რატომაც იგი თავისა ამისი ჰასუხი შედეგისათვის იყოს.

ახალი ამბავი

* პირველის გილიის ევარს გრიგოლ ადილხანოვს, რომელიც სასურთიერო ნივთის საზოგადოების მმართველი არის, ქ. ტფილისს, ორთაქალაში, დღი ქარხანა აქვს, ხალცი აუბრებელი ტყვეულობა კეთებოდა მიულის კაცისის ჯარისათვის, 20

ვალეტონი

გონი საკალსორო სჯულ-მდ-ალობა.

ძველის წრამ

VIII*)

ძველის წრამ ნაკლებად ჰზრუნავდა საშინო და საოჯახო საქმეებისათვის. ოჯახის ძალა და ავ-კარიანობა, სხვათა შორის, ცოლ-ქორიანობის წესზედ არის დამოკიდებული და ძეგლიც ამ წესის განკარგების მუდღე-საკუროც იყო: იმ დროს საეკლესიო ქორწინების ჩვენში ჯერ კიდევ ხალხის თანგარბობა არ მოიგოვა (1), ძველი საცოლ-ქორი წესი გმობდა ახალს დაწესებულებას. გვირგვინებთ, რომ ეკლესიამ ქორწინება საიდუმლოდ აღიარა და მთელი წესდება

*) იხ. ივერიი № 270.
1) საეკლესიო ქორწინება შემოიღო ლევან ბრძანა (886—911 წ.). როგორც წესი მიიღეს მამულისაგან ჩვენებამ ეს ქორწინება, არ ვიცით. თუცა ის-ქი ცხადია, რომ ძველის წერის ადრე უნდა მიეღობო.

1) იხ. ჩვენი სხუდ-მდებლობა, პ-ნ ფრე-გელის მიერ რუსულად გამოქვეული, გვ. 168.

ამ თვისას, შუალედს, ცეცხლი მოპყვინდებოდა ქარხანას და უზარმაზარი შენობა გადაწვარა, მარტო კედლები და დარჩენილა. თუქც ცეცხლის გამქრობი რაზმი მალე მიხულა ადგილას, მაგრამ ვერაფერი უშველია. თითონ შენობა დაზღვეული ყოფილა 23,000 მან., ტყვეულობა-კი არა. დიდძალი მუშა ხალხი დარჩა უპურ-ლიძობად ამ ცეცხლის მოკიდების გამო. გამოძიება სწრაზობებს და ენახათ რას აღმოაჩინეს. ჯერ-ჯერობით-კი ბოროტის ხელის ნაშთქვედარი არ ეტყობა ქარხნის გადაწვას.

* * * ჩვენ შევიტყუეთ, რომ მოსკოვის არხოლოგიურმა საზოგადოებამ წყვარად ამოიჩინა ბანი ა. ხანაშვილი, ერთად-კი მკვლევარი ქართულის ისტორიისა და არხოლოგიის (Во внимание къ трудам его по изучению истории и археологии Грузии и по представлению Восточной Грузии). ბანს ხანაშვილს არხოლოგიურმა საზოგადოებამ მიანიჭა იმ ზედწარწერითა ვარჩევა, რომელიც კავკასიიდან გრაფინია უფაროვისამ წაიღო მოსკოვში. ბანს ენაშკავესა, ტფილისის ფოტოგრაფს, გაუგზავნა იმვე საზოგადოებისათვის დიდძალი ვალმუხტებური ზედწარწერანი.

* * * გუმონ-წინ, 21 ამ თვისას, ბანმა ისია ფთორემა შეიტანა ქალაქის გამგეობის კასსაში 500 მანეთი ფული ტფილისის ლაბორატორიის შენისა და თბილისი ტანთ-საქმელის სსს-კოლადა.

* * * იმვე დღეს, ქალაქის თავის მომაგებრემ, ბანმა იზამილოვმა, გაუგზავნა ქალაქის სახელთი სამხმობის დეპუტე განსვენებულის გრაფის ლორის-მელიქოვის სახლობას.

* * * ბანს იზამილოვს ვანზრხავა აქვს წარუდგინოს ქალაქის გამგეობას სარჩილო, რომ ქალაქის თავმა ბანმა ა. მატინოვმა ერთი თვე კიდევ უნდა დაჰკავოს პეტერბურგში, რადგან ამას მოითხოვს ქალაქის საქმეებო.

ჩვენი ეკლესია სდგენიდა ამ უწყისობაში, უფროა ცოლ-ქმარს ნახევარ მრუშად უშოვდა. ამიტომ ჰგდას წყაბადს განსაზღვრა ნახევარ მრუშენი წესდულიერად ცოლ-ქმარად ნუქცა შეჩაქებლ არიანო“ (მუხ. ილ).

ზემოდ მოვიხსენიეთ, რომ წმიდათა კრებასა სწავლად ვადგენდა იქონია ჩვენს საცოლ-ქმარ საქმეზედა. მართალიც არის, მეექვსე მსოფლიო კრების განწყობდა თითქმის პირდაპირ შეტანილია ჰგდას წყაბადს. იგი კრება მოხდა 680—682 წ. და სახელოვანმა ახალმა ოქრობიშმა“ ვეითემე, რომლიცა მსავსეთ მთარგმნელი „ხლოა გამოჩინდეს არს ენასა ჩვენსა“, სთარგმნა რომოც-და-თორბეტი წიგნი და მათ შორის „სჯულის კანონი წმ. იოანე-მარტოველისა და მეექვსისა კრებისა“). მაშასადამე, სპარსეთელს ეკლესიამ წინადაც იცოდა მეექვსე კრების განწყობდა და ძეგლმა მხოლოდ დამიერა იგი, თუქც-კი მეტად მოკვდივ. ეკლესიის აზრით, ტაძარში

* * * დღეს, 23 ამ თვისას, ბანის თეატრში ქართული წარმოდგენა იქნება ჩვენის სცენის ნიჭიერ მოთამაშის ბნ აწყურელის სადენეისოლ-წარმოდგენილი იქნება საზოგადოებისაგან მოაწონებული და დღის წინასწარ ნათამაშევი ღამა „მონასტრის წმულითა შორის“. ამ წარმოდგენაში მომწოდებლის მიმღებენ დასის გარდა ქმნი ავლოვისა და გაბუნია-ცავარლისა (პირველად ავადმყოფობის შემდეგ). წარმოდგენის შემდეგ ციკრის დაუქვარად და ლეკურის თამაშებენ. თეატრის გამგეობამ განკარგულება მოახდინა, რომ თეატრი კარგად განაწესებულ და გამთბარი იყოს ამ სეზონის.

* * * ზუგდიდის მახრადიან გვეყრენ: ჩვენში ვაძლევდები სანინდის ეპიტოპა. მღვდელი თუ ერთი, ჩინიანი თუ უჩინო, ყველანი ეპიტოპ აქცო ამ დალოცვილმა სიმინდმა. ან-კი რა სათაქლოა ეპიტოპა, ქურღობა ხომ არ არის? დიად, ეპიტოპა ქურღობა არ არის, მაგრამ ზოგიერთმა ეპიტოპმა აქცეის ქურღობად. სასწავლეს გეგმის თავისი ოულით მოაწვეულ სიმინდს 13 ოყის (ერთი ფუთი) მაგვირ, 15, ან 16 ოყის არამიყვი. ვგანებთ ურიგო არ იქნება, იცხვანაც ჯერ არის, ყურღობა ათორავს იმ ეპიტოპს, რომელიც თითო ფუთში ორს, ან სამს ოყის მეტს მინიქ ვამოსტუქებენ გლმებს.

* * * აქედამე: ზუგდიდის მახრადიან სოფ. ხეთას უსსიარის დროიდან ზეთის-ხილის ხეებია ვამწებებო, რომდენსამე ვერხვს ეს ხეები ვამწებებო და ეკუთვნის აქურ მე-მამულეობა და გლმებს. ვამოცილებთ ით ვითო, რომ ამ ხეების წყაფვი მწვენიერია და ბევრად სჯობია იმ ზეთის ხილს, რომელსაც ქალაქებში ჰყიდიან. თუქც-და ბევრი ეფრინი გლმებს ეს ხეები ვამწებებო, მაგრამ ჯერ-ჯერობით არავითარი ზომა არ მიუღიათ.

* * * როგორც ვაზეთ „Новое Общество“-ს დღემით ატყობინებენ პეტერბურგიდან, ამ დღემში საბოლო-

მღეთისა მხოლოდ მართლ-მადიდებელი ქრისტიანება და ამიტომ იგი შორის უნდა იყოს მწვალებელსა და ურჯულთაგან და მათთან ქორწინებრივი კავშირი არ უნდა იქონიოს. ამას ჰქვამდგებს თეთი ძელიც: ყოველნი მართლ-მადიდებელი ტაძარ არიან დღეთისა... „ხოლო ყოველი ბოროტად მადიდებელი, ანუ ყოველად არა მადიდებელი ტაძარ არს ეშმაკისა... რადგანაც ასეა, ჰგდას წყაბადს უბანდის მართლ-მადიდებელს ქორწინება არ იქონიო არა-მართლ-მადიდებელთათაო. — არცა მართლ-მადიდებელი მამაკაცი მწვალებელსა, გინა წარბილისა დღედაცას, ანუ დღედაცა მამაკაცსა შეეუღლდენ“ (მუხ. ივ.) *). ისტორია მოგვითხრობს, რომ ჰგდას წყაბადს არის სხვა-და-სხვა მწვალებლობისა და მართლ-მადიდებლის შორის დიდი განხეთქილება და ბოროტად იყო ატყობილი. მწვალებლობას სწველობდნენ, ბოროტად მიიჩნდათ. მართლ-მადიდებლის ოჯახში მისი ჩათესლება დაშაბდებდ მუდღს, უსი-

ვლად გადაწყვეტილი ვადეცეს ამიტოვად სკანდინავიის რკინის გზა ხაზინას.

* * * 21 ამ თვისას, მეექვსე ვანყოფილ-ში, თა. ზეზულის ახლოში, უცხრად გარდაცხვდა ვილკა უნისი გაცი. ამ გაცის გვამი გვზავნეს სანაშრომი დახაზში. ვამოიბეს სწარმოებს.

* * * 16 ამ თვისას, თუშნოვის ქუჩაზე მეცხრე ვანყოფილებში, სსსსხრადგან ვადანდარის დედამწველის შვილებს აუქმ-სანდრე ვარუშალოვს, სტეფანე სკობანინის და კარმ შუიკოსის უბოვით სხვა-და-სხვა გინიო. ამ ნიუთისმა პატრონი უნდა მოეღვეს, ვამოცხვადოს პოლიციაში და ათს უნდა დაატყვიოს, რომ ის ნიუთისმა პატროლი იმას მამულის.

* * * 21 ამ თვისას, მორე ვანყოფილ-ში, ვილკოსის ქუჩაზე, ანაბოის სსს-ლის წინ, ვილკოსს მოეგლია ზეზუი მამა სქესისა, ზეზუი ერთი ვიკრის დახვად-ბელი უნდა იყოს. ვამწველი გვზავნეს სსს-სი ინსტრუქტორი.

რამდენიმე სიტყვა სათაქლო-ზუნაშ-რო სმონის ბამი.

(დასასრულად*)

წარსულს წელიწადში რომ თორმეტს კაცს დაუსრულებია სწავლა ქუთათის სკოლაში, ეს ძლიერ ცოტად მაინია ავტორს 20—25 ათას მანათის ხარჯის კვლობაზე, ძლიერ კარგი იქნება, რომ მეტი ასრულებდეს სწავლას, მაგრამ თუ არ ბერხდება ჯერ-ჯერობით? თუ წნებებს ავტორს იცავდეს, სად არის ამისი მიზეზი, ვადიკითხოს წელიწადი ანავარიზები და შეიტკობს. უმთავრესი მიზეზი, რომელიც ვაძრეშე და ჩვენზედ დამოუკიდებელი, ეს უნდა ვარიზაც კარგად იყოს ავტორის. უსამართლობაც იქნება, რომ 20—25 ათას მანათის ხარჯი მარტო თორმეტს ეამრებდეს ვანყოფილო. ამ ფულთ, თუქც-მეტი ვანყოფილო-კი არა, 550-ზე მეტი სწავლობს ქუთათისა და სენჯის სკოლებში სხვა-და-სხვა ვანყოფილებასა და კლასში. სულ რომ მეტი ესთავთ, ეს 550 ვანყოფილ წყაროების ცოდნასა და პირველ-დაწყებით სწავლას მაინც იძენს, რაიცა მიუცილებდალ სპიროა ყოველის აღმამისათვის.

* * * ივერი“ № 270.

მოიწებებს, რომელიც ასე საზარალო და მარტოველი საოჯახო კითხვად მოიხსენიებს. აქ უნდა მოიძებნოს მიზეზი, რომ ხაყვსილისა საზრისი გარდა ძეგლმა ოჯახის საკუთარი სარგებლობაც არ დაიფრუა. — შვილი ბიანობა და ურთიერთ თანხმება დაამყარა ოჯახში.

სომხების სარწმუნოებასაც ძველი მწველებლობად აღიარებს და დსძენს, როცა სომხები მართლ-მადიდებლობას მიიღებს, მგორად უნდა მოინათლოს, ვითარცა წარმართთა, — ეს ერთი განეწყვეთ მათთვის, რათა სრულიად ნათლად სცემდენ, ვითარცა წარმართს (მუხ. ივ.). რაც უნდა იყოს, ჩვენი ეკლესია მაინც პატივითა და რიდიტ ვაქრობდა სომხურს სარწმუნოებას. ესრეც უნდა ყოფილიყო, რადგანაც გრავოლ ვამანათლებლის დროიდან ქართულმა და სომხეთა შორის სრული სარწმუნოებრივი ერთობა იყო და მხოლოდ პოლიტიკურმა ვარწმუნებამ განაშორა ივინი: როცა სპარსეთის ყენებმა ხონრო ფარიზმა დაიპყრო სომხეთი, პირაბა დაუღო, რომ თუ ბერძნულ სარწმუნოებაზედ ხელი არ აიღეთ, სპარსეთში ვადანახაზლებთა;

გარდა ამისა მარტო მეორე კლასი-დან ხომ არ ვადღიან სხვა-და-სხვა სასწავლებლებში? ქვედა კლასები სხვა-და-სხვა მწვალებელი და იქიდანაც მიიღეს სხვა-და-სხვა სასწავლებლებში შესასწავლად: გინანებებში, პრაგინანებებში, საქალაქო და სასულიერო სასწავლებლებში. მიზეზიც ეს არის, რომ მეორე კლასიდან იმდენი ვამწვილი ვერ მიღის. არც საუკეთესო ვამწვილები ჰჩინიან მეორე კლასში, რადგან ძელია მთელის პრაგინანების კურსის გეზამდის და-სქერა და პირდაპირ მესრე კლასში შესვლა. იმინი ამგორბინებენ დაბლა-კლასებიდან (პირველიდან, მეორედან და მესამედან) ვადღეოდენ გინანებებსა და პრაგინანებებში. უეზუნამერდ შეტყვის უფლება რომ ჰქონდეს, მაშინ სულ სხვა იქნებოდა. მაშინ სათავად-სწავლო სკოლაში სწავლას არ დასაწყებდა. ამთ გარდა, ვისაც ნიუთიერ სასწავლებლადა და ეძნებლა გინანების დასრულება, ისინიც, რაკი ცოტად თუ ბევრად მომწვალებიან, თავს ანებებენ პრაგინანებულს კლასებს და საშოქალაქო სასწავლებლებსაც მიეშურებიან.

რატომ უნდა ვეკვირებდეს კურს-დასრულებულთა სიმცირე ჩვენს ნორჩს სასწავლებლებში, როდესაც თვალწინ ვაგეტს სახანო გინანებები და პრაგინანებები, რომელთაც ყოველ ნაირი ვამწვაობა ძელითა მთავრობი-შულია მოწვევებითი განა შესაფერი პრაგინან ასრულებს? იქ სწავლას? ამა გამოიანავარიზებ რადენია იხარა-სხვა გინანებები და პრაგინანებებზე, სადაც მოსამწვაებელი კლასის მხოლოდ ორი უფროსი ვანყოფილება და სადაც ვამწვილს ვამოიპყ-კი არ დაამდგინებენ ფრეს, თუ იმდენად მომწვაებელი არ არის, რამ რუსული ლაზარკი, წერა (კანანხით) და კითხვა იცოდეს? ორთა შუა ანავარი-შთი წელიწადში ერთის ვამწვილის სწავლებს უფლებს სახელწიფიო გინანებებსა და პრაგინანებებს 136 მანათად, საკუთრად გინანებებს—130 მან. და პრაგინანებებს—182 მან.

მეფისა და კათოლიკოზის ნერსების არჩევის მიხედვით სომხებს სამშობლო ამგორბინებ მართლ-მადიდებლობაში*). საზოგადოდ რომ ითქვას, მართლ-მადიდებლობა და სომხების სარწმუნოება ძირეულ ახლოს არიან ერთი-ერთიანსავედ, მათ შორის ძირეული განსხვავება არ არსებობს და მხოლოდ თითო-ორი სწავლიანი წესი თუ უშლის და აპრკოლებს შეერთებას. ამიტომაც ბიზანტიის მეფის მანუელ კოჰნენის დროს (1143—1180) სომხეთის კათოლიკოზებს ნერსებს დეგრიოდ IV დიდად ჰსურდათ შეერთება, რამდენჯერაც კრებდა მოხდა (1170—1179 წ.), მაგრამ მანუელის სიკდილობა და აღუღებულმა დრომ ვილიო მოუღო საქმეს*). რასაკვირ-ვოლა, შეერთების სურვილი არ ეძნებოდათ, თუ-კი მართლად რაიმე დიდ და საყურადღებო განსხვავება იყოს ჩვენ

(იხილეთ ანავარიზი ქვე. სასწავლებლო კლასების 1887 წ.). მაშინ, როდესაც ქუთათის სათავად-სწავლო სკოლის ერთის ვამწვილის სწავლება უფლებდა წელიწადში არა უმეტეს 40—50 მანათისა. ამასთანავე არც ის უნდა დაიფრუათ, რომ მართლმადიდებლის გინანებებსა და პრაგინანებებს ყოველს წელიწადს ეტემაბა მოაწვევდები ვარდგან, რამდენიც კურსად ემსდებინა და შემდეგ შედიან სხენებულ სასწავლებლების სხვა-და-სხვა კლასებში. ასე რომ არ იყოს, უფროს კლასში ძლიერ მცირე იქნებოდა მწვაეთა რიცხვი და მაშინ სწავლად-დასრულებულთა პრაგინანებებზე ნაკლები იქნებოდა. სათავად-სწავლო სკოლის პრაგინანებულს კლასებში-კი ვინ არის შემომსდელი? თუ ვინმე მოეწვადა, მაგალითად, მეორედ მესამე კლასისათვის, იგი პირდაპირ გინანებში წევა ვამწვილის დასაქერად, რომ იქ ვაცანისა დიკა-ფოს და ითვლებოდეს მოწვევად უფლებიან სასწავლებელში, რომელიც უფლებიანს გზას უმაღლესის სწავლობაში. ჩვენთან თუ ვინმე მოვიდა, ისეთი მოკლე, რომელიც სხვა-გან არ მიიღებენ. ამ შრით ჩვენი პრაგინანებულ კლასები კი სახმხურს ვეიწეს მით, რომ იმ ვამწვილთაგან, რომელთაც გინანებებსა და პრაგინანებებში არ იღებენ, რამდენსამე ნაწილს ამაზღებს და შემდეგ ჰგზენის ისე ამ სასწავლებლებში და დანარჩენებს ზოგს თითონ ასრულებინას სწავლას და ზოგს საქალაქო სასწავლებლებში ავზენის.

ბანმა უღრელიძემ სასულიერო სასწავლებლების ანავარიზი წამოაყენა და ამბობს, რომ 1833—86 წლის განაშობაში სასულიერო სასწავლებლებიდან ვაუქრებულად დაიქირეს ვამწვილს და შევიდნენ სხვა-და-სხვა საერო სასწავლებლებში: სამეგრელო სასწავლებლიდან — 15, ქუთათის სასწავლებლიდან — 10 და ტფილისის სასულიერო სასწავლებლიდან — 6. მათი ორთა თქმა ჰსურდა ავტორს ვითომ სასულიერო სასწავლებლები, რომელთაც განსაკუთრებული პრაგინანები აქვთ, უფრო ამაზღებს ვამწვილს, ვიდრე სათა-

ნისა და სომხების სარწმუნოების შორის. თუქც ასეთი განსხვავება არაა, მაგრამ, სამწუხაროდ, სომხები მაინც მძულავრებით ექცეოდნენ ქართველებს, ჯერ ისე დღისი კრებებზე, სადაც მცხეთის კათოლიკოზი კვირიანი დაესწარა, სომხების კათოლიკოზმა აპრამა აღუქრებოდა თავის თანამარწმუნეთა, რომ ადგებ-მიცემობა უნდა გეყენებთ ქართველებთანაო. ეს კიდევ არავიერა. თეთი სომხის მწერლის თქმით, სომხებს აუქრებდეს ქართველებთან სმაჰაბა, დროს ვატარებდა, მგობრობა, შვილების ერთად აზრდა; მცხეთასა და მანდლისში ქართველების ჯვარს ნუ ილოცავთ; თქვენს ეკლესიაში ნუ ვაძარებთ, ქართველთა ქვეს ნურც შეერთეთ და ნურც თქვენ მათობებეთა და სს.

*) ჩვენი ეკლესია-კი მომწვაებელი იყო ამ განჩის მძულავრების და სათარაფის ექცეობა სომხობა. თეთი ძეგლის წყაბადს, როგორც უკვე შევნიშნეთ, მარტო ზელ-ახლად მონათელა განუწესა სომხებს და სხვა არავერი...
6. ურანლი

*) ვანუშტის სპარსეთელის ისტორია, ბაქრაბის მიერ ვამოწველი, გვ. 140—143, სადაც ამ სავნის შესახებ ვრცლად არის ცნობები მოყვანილი.

*) სხენებელი ვანუშტისა უფრო ვრცლად ვამარტულია ბერძნულსა სპარსულსა შუ. ზგ. ივ. ივ.

*) Археол. Пут., стр. 157—158, სადაც ვანუშტისა მცხეთის კათოლიკოს არსენის მოწვევა „ეს ქრისტიანს და სომხობის განყოფილებას“ ეს ვანუშტა მოხდა ხალკიონის ერის შემდეგ, 451 წ.

*) ვანუშტის „საქართველოს ისტორია“, გვ. 192—193, სადაც ბანი დ. ბაქრაბი ითვებს შენიშვნაში მოგვიხირობს ამ ამბავს.

შეძენილი, განაგოს და მმართველობის საშუალებები, რომელიც მამა-პაპა-თავან მივიღო და, რომელიც, მოვიღე ვართ, ჩემს შვილებსა და შვილი-შვილებს გარდაცემულთა, ერთის სიტყვით, ისეთი ორგანო უნდა იყოს, რომ მფარველობა გაუწიოს შრომას, მოპირინებას, ქონებას, უფლებას. მაშნუ თუ უნდა მოითხოვოს ვინმე, რომ ეს დიდი და აუარებელი სამკვიდრებელი საფარველობის ერისა, ეს ამოღებო, უშველებელი ქონება ღვთის ანაბარად იქნას მიტოვებული, რომ ეს დიდი საქმე არაინ არ განაგოს, მიმართულობა არაინ არ აძლიოს? ბაგრაუბო, ამის თქმა შეიძლება სხვაგან ხალხი და აქ-კი არა, არა მგონია, რომ თქვენ თანაურებრთ ამისთანა სურვილი. განა თქვენ მგონია, რომ მტრის-მტყად საგრძობელია და შემაწუხებელი თქვენთვის დღევანდელი მართვა ქვეყნისა? (არა, არა!—ისმის რაღვინემი მხარეშია?)
(დასასრული იქნება)

მიმოსვლა ციხისლის მამებისა შამს ულაზმა
ბათუმში გზის: ხუთშაბათობით ნაშუადღევს 4 საათზე მოკლე გზით და ნოვოროსისკისა და კერძო შეუღალს.
შაბათობით საღამოს 8 საათზე შორის გზით (ყველა საყო-სადგურებში შეიღალს).
გვირაობით საღამოთა, სხვაგარ. გარეთ, სტამბოლამდე მიდის.
ბათუმში მოდის ოდესიქიდან: სამ. შაბათობით შუა-ღამისს შორის გზით.
პარსსევეობით დილით ოდესიქიდან მოკლე გზით (კერძისა და ნოვოროსისკისაში შეუღალს).
შაბათობით დილით სტამბოლამდე. ფოთიდან ბათუმში მოდის: სამ. შაბათობით—იმის შემდეგ, როგორც სო. შუაღამისს შორის გზით. ხუთშაბათობით—დილის 9 საათზე და მასწრისა მოკლე გზით მოსაწრულად გაქვსისა და ფირამის გზისა.
შაბათობით დილის 9 საათზე და მასწრისა შორის გზით მოსაწრულად გაქვსისა და ფირამისა და რუქულა-ანსტრალიასკენ წამსულადს გაქვსისა.
ამის გარდა ყოველგვარ ფოთში მოდის ოდესიქიდან და ფირამ-გაქვსისა საყო-სადგურებამ და დაწვეტილს კადასტრებშია.

განსხვავება
გორის სასულიერო სასწავლებლის ხაზან.
გამგეობას
მსურს გაცეს იჯარით რამდენსამე წლით ის შენობა, რომელშიაც ეხლა იმყოფება სასულიერო სასწავლებელი; ამ შენობას აქვს ეზო, ორი სამზარეულო და თერთმეტე ოთახი. მსურველთ შეუძლია ანთ განცხადება სურვილისა და პირობების შესახებ წარმოადგინონ სასწავლებლის გამგეობაში, რომელიც გარდასცემს იმ განცხადებებს საშუალებების კრებას, დანიშნულს 1889 წლის 25 თბათთვის. იჯარით გაიცემა მომავლის წლის ნოემბრისთვიდან.
(3-3)

მომავალ დღესსწავლებლისათვის ისევეა კახეთის სასულიერო სასწავლებლის თანად ილია გრიგორის ძე მამუკაძისა და სხვა კენსებისა: თნგი 1 მანთადან ვიდრე 4 მანთამდე და ზოთა 20 კაპა, ვიდრე 1 მან. 50 კაპამდე.
სარღვე იმყოფება ელიამინოვის ქუჩაზე, წინამძღვროვის შენობაში, № 1.
(5-1)
ს. ო. კურდღელი.

საპოლიტიმო და სალიბერატორო გაზეთი
„ივერია“
1889 წ. 1-ს ინფორმად გამოვა ყოველ-დღე გარდა იმ დღებისა, რომელნიც ზედ მოსდევნენ კვირა-უქმებს.
შ ა ს ი:
12 თვით 10 მ.— 6 თვით 6 მ.—
11 " 9 " 50 " 5 " 5 " 25 "
10 " 8 " 75 " 4 " 4 " 75 "
9 " 8 " 3 " 3 " 50 "
8 " 7 " 25 " 2 " 2 " 75 "
7 " 6 " 50 " 1 " 1 " 50 "
საზღვარ-გარეთ დაბარებული ელირება 17 მან. მთელის წლით. სოფლის მასწავლებელთ „ივერია“ მთელის წლით ღირებობათ 8 მან. ტვილისის გარდა მესოფიურს უნდა დაიხაროს გაზეთი შემდეგის ადრესით: **Тифлис. Въ редакцію газеты „ИВЕРІА“.**
თუ ტვილისში დაკვირვებთ გაზეთი ტვილისის გარეშე ადრესზე შესცვლა ვინმე, უნდა წარმოადგინოს რედაქციაში ერთი მანათი; სხვა ყოველის ადრესის შეცვლაზე—40 კაპ.
თუ თვის განმავლობაში დაიკვირა ვინმე გაზეთი არა მთელის წლით, იმას მხოლოდ შემდგომი თვის პირველ დღიდან გაეცაზენება. განცხადებანი მიიღებანი გაზეთის რედაქციაში.
შასი განსხვავების დაბამაშასთმის:
ა) მთლიან გვერდზედ თითოჯერ სტრებიონი 8 კაპ., პირველზე—10 კაპ. ბ) სრული უკანასკნელი გვერდი 30 მანათი, სოლო პირველი გვერდი—60 მანათი. რიცხვი სტრებიონისა გამოანგარაშება იმის კვალობაზედ, რამდენს ადვალსდ დაიჭრის 25 სთო გაზეთის ტექსტისა.
ხელ-ნაწერი და საგაზეთოდ დანიშნული წერილები (კარანსონდენიები) რედაქციის სახელმძღვანელს უნდა გამოაშვანოს. მკვლელი ხელ-ნაწერი, ანუ საგაზეთო წერილები, თუ საკირობა მოითხოვს, ან შემწერებელს ან შემწერებელს უნდა დასაშვანდს ხელ-ნაწერს, თუ ერთის თვის განმავლობაში მართონება არ მოიციონეს, მერე რედაქციის ველარ მისაწავს.
არა-გარანს მთავრ-მოკრებს არ დასაშვანდს ხელ-ნაწერებისა და წერალების შესახებ რედაქციას არც ეთხოვლობს.
პირდაპირ მოლოპრავებისათვის რედაქცია თავისუფალ იქნება ყოველ დღე, გვირა-უქმების გარდა, პირველ საათიდან სამს საათამდე და საღამოობით 7-დან 8 საათამდე. რედაქცია იმყოფება: ფიცილის ქუჩა, სახლი მანკაშაიისა, № 5.

მიმოსვლა რკინის გზის

ბათუმსა და ტვილისს შუა

სტანცია	მოდის		გადის		სტანცია	მოდის		გადის	
	საათი	წამი	საათი	წამი		საათი	წამი	საათი	წამი
ტვილისი	—	—	8	49	ბათუმი	—	—	8	4
აქალა	9	9	9	11	ქობულთი	8	54	8	57
მცხეთა	9	32	9	40	ნატანები	9	25	9	29
ქსანი	10	03	10	05	სუფსა	9	55	10	2
კასპი	10	33	10	36	ლანჩხუთი	10	35	10	39
გრაკალი	10	59	11	1	ნიგოთი	10	51	10	53
გორა	11	25	11	40	საჯავახო	11	14	11	16
ქარელი	12	08	12	11	სამტრედი	11	33	11	51
გომა	12	37	12	41	კობიკნარი	12	13	12	16
საშურა	1	02	1	17	როანი	12	47	1	2
სურამი	1	29	1	32	აჯამეთი	1	15	1	18
ფონი	2	—	2	03	ფიცილი	1	58	2	10
ბუბუხუნი	2	56	3	16	ძირული	2	48	2	50
მარეილისი	3	45	3	48	ბელაგორი	3	17	3	20
ბელაგორი	4	15	4	18	მარეილისი	3	47	3	49
ძირული	4	45	4	48	ბუბუხუნი	4	18	4	37
ფიცილი	5	26	5	40	ფონი	5	30	5	34
აჯამეთი	6	14	6	16					
ს ა ლ ა					ს ო რ ა მ ი	6	2	6	5
როანი	6	29	6	44	საშურა	6	17	6	32
კობიკნარი	7	08	7	10	გომა	6	50	6	54
სამტრედი	7	29	7	49	ქარელი	7	16	7	19
საჯავახო	8	05	8	07	გორა	7	44	7	54
ნიგოთი	8	27	8	30	გრაკალი	8	15	8	17
ლანჩხუთი	8	42	8	46	კასპი	8	40	8	43
სუფსა	9	19	9	27	ქსანი	9	7	9	39
ნატანები	9	52	9	55	მცხეთა	9	28	9	34
ქობულთი	10	22	10	25	აქალა	9	52	9	54
ბათუმი	11	13	—	—	ტვილისი	10	15	10	46

ქუთაისიდან გზის როინს შუადღის 12 საათსა და 7 წამზედ და სალოზედ 5 საათსა და 50 წამზედ.
როანიდან ქუთაისის მიდის ნაშუადღევს 1 საათსა და 12 წამზედ და საღამოს 6 საათსა და 55 წამზედ.

ტვილისსა და სურამის შუა

სტანცია	დღის		ღამის		სტანცია	დღის		ღამის	
	საათი	წამი	საათი	წამი		საათი	წამი	საათი	წამი
ტვილისი	—	—	3	21	სურამი	—	—	2	59
აქალა	3	46	3	49	საშურა	3	11	3	27
მცხეთა	4	19	4	25	გომა	3	50	3	55
ქსანი	4	49	4	52	ქარელი	4	24	4	31
კასპი	5	24	5	29	გორა	5	4	5	19
გრაკალი	6	—	6	3	გრაკალი	5	46	5	51
ს ა ლ ა					კასპი	6	18	6	24
გორა	6	31	6	45	ქსანი	6	55	6	59
ქარელი	7	18	7	24	მცხეთა	7	24	7	32
გომა	7	53	8	1	აქალა	7	55	7	58
საშურა	8	24	8	38	ტვილისი	8	24	—	—
სურამი	8	—	—	50					

წიგნის-საწყობი
(Дворцовая ул., Караванъ Сарай Земельн. Банка, № 109, 101)
ისიღება ყოველ გვარი წიგნები, რაც დღემდის დაბეჭდილი ქართულს ენაზე და განსაკუთრებულ კრედე მონაწიეება, და გარდა ამისა ხალხურ შეძენილი წიგნები:
ქართული გრაბატყა, შედ. მან. კაპ.
გენილ ან. ჭუათაძეაქმ-სავან. „ „ 40
გენილის მონასტერი, გამოც. აბაშიძისა „ 25
საბიბლიოთეკა, ნ. სურგულაძისა „ 1
სახალწლო, რ. ნაოლავისა „ 40
საქართველოს მეფეებზე, გუალასქალისა „ 15
გულისგონის მოგზაურობა „ 50
საუცხოეთის სიღნაღი, გიორგი წერეთლისა, შიკრიცის გამოცემა ს. ჯიბისაძისა „ 25
ხუთი ამავე, საშუალო ამავე, ფრანგულად და მოლავლად ან. თუშისა-შუალის მთარ. „ 15
ორამეტყველება, სახელმძღვანელო გრამატიკისა, ბ. გვახარაძისა „ 40
ქალაქებანი გაბრედე ეპისკოპოსის I ნაწ. „ 1 50
„ II ნაწ. „ 1 50
ღუნების მოკლენანი, ს. მესტიას-შუალისა „ 15
ფშურის ლექსები, გ. ს. „ოქროის“ გამოცემა „ 40
ჰამლეტი, ტრეგედია შექსპირისა, იხვლისუფრით სთ. ო. მაჩხაძისა მთარ. „ 3
მცხეთის ტაბატი, გამოც. დამაძისა „ 25
ოტელი, შექსპირის ტრეგედია, ო. მაჩხაძის სთარ-გემის იხვლისუფრად „ 50
მეფე სოლომონ ბრძენი, გამოცემა დამაძისა „ 5
ქალაქებანი და მომღერებანი ამბროსი ნეფსელისა, ალექსანდრე ეპისკოპოსის გამოცემა „ 50
საბა-სულხან ორბელიანის ლექსიკონი, ალექსანდრე ეპისკოპოსის გამოც. „ 3
სამართლის წიგნი ვასტანგოვსკისა (რუსულს ენაზე) „ 35
ვაზის ობი. „ 10
მარინე, ისტორიული მოთხრობა გუგუისა „ 30
ლოცვათი, დამაძისა „ 30
სივდილი მართლისა, პონტოლი მადატეს მუქელის წიგნი ითვისა მუქელისა ქალაქისა „ 5

გამოვიდა და ისიღება
„წიგნ-კითხვის საზოგადოების“ წიგნ-საცავები
ეს წიგნი შეიცავს 600 გვერდს, კარვალ მოზრდილია და შიგ მრავალ გვარი ცნობები მოკტული. წიგნი დაყოფილია თორმეტ განყოფილებისა და ყველა განყოფილების დასაწყისში დაწერილები მოხსენებულია განყოფილების შინაარსი და საჩივე.
წიგნი ისიღება ქუთაისისა და ფოთში, ბათუმსა და კორში, თელავსა და სილინში, ხონსა და ოზურგეთში და სხვა ადგილებშიცა.
ფასი 6 რსა შიკრიცისა.
(10-6)
ლიბედა და ისიღება
გ. ჩარკვიანის ქართულ წიგნის მაღაზანში
1889 წ.
ქალის ქართული ქალენდარი
შასი ორი აბაზი.